

R

Rodoreda va trigar molt a poder escriure com volia i del que volia. S'ho permeté quan ja havia triomfat aquí i a fora

Amb els druides i els àngels

Bona part del paisatge rodoredià de Barcelona s'ha perdut, però ens queda la visió que l'autora ens n'ofereix escampada per les seves obres

Una novel·la són paraules, digué l'escriptora. I són les seves paraules que han salvat de la desaparició el primer intent brillant de fer una gran novel·la sobre Barcelona en la nostra llengua: d'*Aloma* a *Mirall trencat* passant per *La plaça del Diamant* i *El carrer de les*

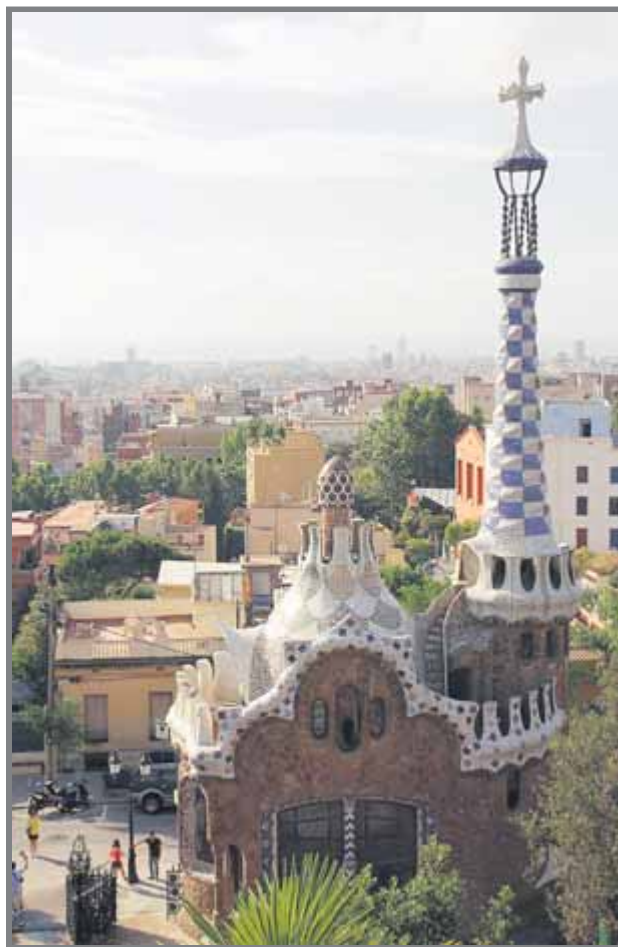
Camèlies. Costa molt resseguir el que queda d'aquella Barcelona de preguerra que immortalitzà amb històries i personatges, però és gràcies a la màgia i al lirisme de la seva reconstrucció literària que avui existeix un univers rodoredià de Barcelona.

La torre on de molt petita va anar a viu-

re i s'hi va fer gran, al carrer Manel Angelon, ha esdevingut un garatge. Hem de tancar els ulls i llegint un apunt autobiogràfic podem recuperar un món perdut per sempre: "La torre tenia dos jardins. Del jardí del darrera, no sé per què en deïem l'hort. Potser perquè només hi havia arbres fruiters i, com a úniques flors, les que feien els rosers enfilats per les parets que el tancaven." El de davant va ser un domini total del bonhomí i influent avi Gurgu: "Al jardí de davant de la torre, l'avi hi va fer construir un monument al gran poeta; una muntanyola de pedres grosses, amb cassoles plenes de terra per entremig, on vivien romanins i dragoneres i voltada per una cinta de ciment rosat que ondulava per damunt de les pedres i duia gravats els títols de les principals obres de Verdaguer. *El Canigó, L'Atlàntida...*"

La torre de *Mirall trencat* és la superposició de la que els Farriols tenien davant de la seva i la sempre anhelada i fastuosa dels marquesos de Brusi, el jardí de la qual, un autèntic devessall de sorpreses, termenava amb la paret de l'hort, a l'altra banda del torrent que baixava pel que avui és el carrer de Balmes. De tot aquell món no en resta res. O sí, ens queda el consol d'immergir-nos en el parc de Monterols i arribar-nos-hi al punt més alt, deixa de tot aquell univers, i admirant una panoràmica de la ciutat fins al mar, recrear aquell món també finit, des de la perspectiva del darrer habitant de la torre, la rata: "Al cap d'una estona aquelles ombres feien una pila molt grossa amb

tot el que havien tret de la casa. Hi calaren foc. Sentí espetecs i veié aixecar-se unes flames vermelles altes fins al cel. Les branques i les fulles dels primers arbres del parc semblaven incendiades. El foc durà tota la nit. No sabia on anar a dormir. Voltà per la casa; tot era insegur. No veia ni un trist manyoc de roba.”

Primera escena de domini

Les anades, de jove, al parc Güell van propiciar que l'arrencada de la seva novel·la més mítica, *La plaça del Diamant*, hi passés la primera escena de domini d'en Quimet sobre la Natàlia quan li diu: “I que al món no hi havia res com el Parc Güell i com la Sagrada Família i la Pedrera. Jo li vaig dir que, tot plegat, massa ondes i massa punxes. Em va donar un cop al genoll amb el cantell de la mà que em fa ver anar la cama enlaire de sorpresa i em va dir que si volia ser la seva dona havia de començar per trobar bé tot el que ell trobava bé.” *La plaça del Diamant*, un quadrat, un dau, gairebé perfecte enmig del barri de Gràcia, és, sens dubte, el paisatge rodoredià de Barcelona més preservat: “Quan vam arribar a la plaça els músics ja tocaven. El sostre estava guarnit amb flors i cadeneta de paper de tots colors: una tira de cadeneta, una tira de flors.” Feta una fosa en gris, seria possible que la Colometa aparegués senalla penjada al braç i estirant de la mà la Rita i l'Antoni; o la senyora Enriqueta amb la Colometa rient del cartell que deia que havien de fer tancs, o en Mateu i en Cintet organitzant tabola en qualsevol cantonada...

El carrer de les Camèlies ha esdevingut una via de circulació ràpida i despersonalitzada. Tanmateix, hi desemboca el passatge Camil Oliveras, en la llinda de qualsevol de les cases d'estiu del qual, pot repetir-se l'inici de la celebrada novel·la rodorediana, un intens i cru melodrama, però, sense cap deix melodramàtic: “Em van deixar en el carrer de les Camèlies, al peu d'un reixat de jardí, i el vigilant em va trobar a la matinada. Els senyors d'aquella casa em van voler, però de moment diu que no sabien què fer: si quedar-se'm o donar-me a les monges. De la manera que vaig riure els vaig enamorar i com que ja eren grans i no tenien fills em van recollir.”

Un altre espai avui encara existent i que acull un moment clau de *Mirall trencat* és la joieria Begú/Bagués, al passeig de Gràcia: “És la millor joia de la casa, digué tot resseguint amb el dit un ram de flors de brillants gros com el palmell de la mà. La Teresa es quedà sense respiració i moqué el cap d'una banda a l'altra com si el que estava veient fos un somni i es volgués despertar.”

Rodoreda va trigar molt a poder escriure com volia i del que volia. S'ho permeté quan ja havia triomfat aquí i a fora. Fou aleshores que va bastir dues novel·les sorprenents, insòlites, fregant el geni: *Quanta, quanta guerra* i la inacabada *La mort i la primavera*. I un llibre de contes singularíssim, obsessiu: *Viatges i flors*. Fou el paisatge de Romanyà de la Selva que en bona part propicià aquest canvi

d'orientació. El jardí de la casa El Senyal ja era present en algunes escenes clau del *Mirall trencat*, però foren el poble de Romanyà i les sureres com la de la cova d'en Daina que bastiren els escenaris més torbadors de *Quanta, quanta guerra*: “Era just migdia. El camí desembocava en una plaça que només tenia tres cases, enganxades les unes amb les altres, amb teules renegrides, amb els portals esbatanats com si la gent fos als camps.” O de *La mort i la primavera*: “L'una darrera de l'altra va clavar les quatre puntes que feien el mig de la creu a l'escorça, la segona amunt, les altres dues avall. La soca de l'arbre semblava un cavall esbadellat. I del mateix color que tenia les soques dels planters, una mica verd a la llum verda del bosc, vaig veure el pinyol que hi havia a dintre de l'arbre, tan ample i tan alt com un home.”

Tot a tocar de l'imponent dolmen d'en Daina on, en les nits sense lluna, deuen materialitzar-se els vells druides, que vol dir homes de les alzines i que “exercien la medicina per viure. Podien assecar els vi-

Existeix un univers rodoredià de Barcelona

us. Fabricaven elixirs d'oblit. Eren capaços de crear visions a distància. Els era interdit de portar armes i matar. Se sabien immortals. Per trobar un druida a Romanyà una nit de lluna donaria anys de vida; perquè m'ensenyés l'art de fer córrer les boires i a adquirir saviesa...”

Un paisatge i uns arbres, els de Romanyà, doncs, que la tenien seduïda, subjugada: “Admiro la majestat del xiprer, la fulla tan ben dibuixada del roure, la tendresa dels pollancs, i l'escabellament dels desmais, però el meu arbre, per discret, per la seva fulla perenne, la soca rugosa de suro, és l'alzina sagrada.”

Una munió d'alzines teixeixen el tapís que, amb el diminut cementiri on reposen les restes de l'escriptora, preserva per a l'eternitat el seu pas per la terra sempre anhelant la presència dels àngels: “Per entre tombes i fulles mortes se sentia remor d'aigua i es veia brillar un fil de no sé què, i l'àngel obria i obria les ales i quan em va tenir ben arran, quan vaig sentir la seva dolçor que es barrejava amb la meva... no podré entendre mai per què vaig necessitar tant de sentir-me protegida. L'àngel, que devia endevinar-ho, em va embolcar amb les seves ales, sense estrènyer, i jo, més morta que viva, les vaig tocar per trobar la seda i em vaig quedar allí dins per sempre. Com si no fos enlloc. Empresonada...” *

D'esquerra a dreta, la plaça del Diamant, a Gràcia; la casa El Senyal, a Romanyà de la Selva; la façana de la joieria Begú/Bagués, al passeig de Gràcia; una imatge de l'entrada del Park Güell
L. SOLDEVILA